SỐ 180 1686 — KHAI SỰC BA 27 JUIN 1922 — GIÁ 15 SOU

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ 0$02

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
62 đường Route du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHAN-KHÔI-SỰC
Administrateur-gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TELEPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large.

Une seule insertion . . . . 0$20 le c/m
Par contrat annuel
Par continuités et par insertion . . . . 0$10 le c/m
Réclame dans la 1re page . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales . . . 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Một năm.	6$00	6$20	6$30	6$30	6$60	9$00
Cấm tăng vật	»	3.00	3.00	3.00	3.00	4.50
Các công-sở	»	3.00	3.50	3.50	3.50	5.00
Sáu tháng.	3.00	3.50	3.25	3.25	3.30	4.50
Ba tháng.	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng.	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 15 de chaque mois

Một cách đi lừa mới ở xã-hội ta ngày nay

Nói đến tiếng « đi lừa » ai cũng phải thẹn mồm; nói đến người đi lừa, ai cũng muốn nhổ vào thấy, vả vào mặt: từ xưa đến nay, đâu ở xã-hội nào cũng lấy đi lừa là một cái đại-tội cực-ác; pháp-luật nước nào đặt ra để cấm chẻ kẻ đi lừa cũng rất nghiêm nhặt, trừng trị kẻ đi lừa cũng rất tàn khắc, vậy mà ở xã-hội ta ngày nay mới xuất hiện có một cách đi lừa thật khôn khéo: lừa thì được, được lại được nhiều, chẳng những trốn được pháp-luật, không hành phạt đến mình, mà đối với bọn tục-tử dung-phu, lại còn được kẻ khen người ngợi, kẻ đón người đưa, thanh giá trong nhất thời lừng-lẫy, nghĩ có quái không? Cái cách đi lừa mới đó thế nào? tưởng trong xã-hội ta ngày nay chắc cũng còn nhiều người chưa biết, nên mới còn có kẻ mắc lừa, còn có kẻ mắc lừa, nên mới có kẻ dùng kẻ lấy mà đi lừa: người không biết mà mắc lừa một ngày một nhiều, thì kẻ lập kế mà đi lừa e cũng càng ngày càng nhiều, cái ảu-mưu trong xã-hội cũng không phải là chuyện nhỏ; ta cũng nên mượn cái kính soi gian, ha ngòi bút thảo tội, mà mở cái màn tối của mấy tên điêu-hiệt, đem cái mặt mũi xú-ác của bọn đi lừa mới, bày ra cho công chúng mười mắt trông một, mười tay chỉ một, để kẻ trót bị lừa phải liệu tỉnh ngộ mau, mà kẻ chưa bị lừa phải biết đề-phòng sớm, ấy cũng tức là trừ được một cái hại lớn cho xã-hội sau này vậy.

Cái cách đi lừa mới đó nó bí-hiểm mà nanh-ác như thế này: Cái thông-tính của loài người, trừ ra bậc thái-thượng vong tình, hạ giả bất cập tính, còn thì ai cũng có hai cái khuynh-hướng là danh với lợi; hai cái ấy tức là nơi thiên-đường lạc quốc, làm mục-đích của những bậc thánh hiền hảo-kiệt, đại chính trị-gia, đại văn học gia, đại nghệ-thuật gia, đại thực-nghiệp gia, mà lại tức là cái bả giột bùa mê, làm thuốc độc của những người chất phác ngu đần, nghe ai nói sao thì cáo làm vậy. Người Âu Mỹ trí-thức đã phổ-thông, ai cũng hiểu rõ cái danh thế nào là chân thực chính đáng, cái lợi thế nào là bền vững chắc-chắn, nên những phường điêu hiệt không có thể đem hư-danh cận-lợi mà lường gạt được ai, xã-hội ta ngày nay dân trí chưa mở-mang, mà cái tinh tranh khí hiếu thắng của người mình lại cực là cũng hăng, danh gì cũng hám, lợi gì cũng hám, không khi nào kịp nghĩ đến thế nào là danh thực, là danh giả, là lợi trước mắt, là lợi lâu dài, miễn là tránh khỏi cái tiếng bỏ-cu mẹ-đĩ, vợ được cái lương tháng năm, bảy chục đồng, con nàn nỉ với cha, vợ thì thót với chồng, thôi thì là cấm nhà dự ruộng cũng chẳng từ, bất-sản khuynh gia cũng không tiếc. Mấy tên điêu hiệt lợi dụng được cái tâm-lý ấy của xã-hội, sẵn cái phong-trào người đời đương lấy công-ích làm trọng, mỗi chuyện đẹm hai chữ « công-ích » làm đầu bài, rồi bày ra danh này mục khác, bắt kỳ làm được việc hay không làm được việc, hãy cứ bỏ ra một vạn thì dâng cho cái hiến lọc mỗi tháng một trăm, cái địa vị của mình theo cái sổ tiến quyện nạp của mình mà định giá, coi xã-hội là một bầy cá mà khéo đem những cái hư-danh cận-lợi ấy để làm mồi câu, lại thêm thẳng hùa cái họp, mẹ hát con con hèn, giở những lời tán tụng rất rộn rịch, những giọng rủ rê rất ngọt ngào, để họ cái cần câu cho mười phần êm-ái; ai đã trót tham-mồi mà mắc phải cái lưỡi câu thâm độc của họ, hết vào cổ-phần hội thì kỳ vấn-tự vay, bốt cho mượn nhà đem cầm thì cho mượn ruộng đi đợ, quanh quẩn trong ít lâu, cái tiền mồ-hôi nước mắt của mình cho đến cả cái tiền mình sau này phải mang công mắc nợ với người đã lợt cả vào trong túi họ chật-ních, ấy chính lúc đó là lúc cái danh cánh chuốn của mình hết ngửa, mà cái lợi mang mở của mình cũng đi đời. Đã hay rằng thiên-hạ không phải không có con mắt, gian mưu tất bại lộ có ngày; song người mắc trước ai bảo kẻ mắc sau: họ lừa được một người, được năm bảy người, được hàng chục hàng trăm người, đến lúc hết năm rồi mười, thì xã-hội chịu tổn hại đã không phải là ít.

Than ôi! Con sâu bỏ rầu nồi canh; câu chàng hổ ai; đem cái xấu của xã-hội mà vạch nách cho người xem lưng, thật cũng thì lòng xót ruột lắm; nhưng không nói ra thì người mắc lừa không biết, kẻ đi lừa không chừa, mà những sự-nghiệp công-cộng trong xã-hội sau này, người ta lại kinh là biển-cục mà không ai dám nói đến nữa, ấy cũng là một tấm khổ tâm của kẻ viết bài này.

T.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 25 Juin 1922

Ngạch pháo thủ Đông-Pháp

Thượng-quân Delbrey sung chức trưởng binh ngạch pháo-thủ Đông-pháp.

Việc buôn nha-phiến

Mới có chỉ dụ cấm việc cho phép đem nha-phiến quá vãng các thuộc địa. Trong bản chỉ dụ ấy vẫn để nguyên cái thể lệ về việc đem nha phiến bán cho nước Pháp.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 26 Juin 1922

Cuộc hội-nghị La Haye

Các báo-quán có nói rằng nhiều nhà tài-chính có ý chủ-trọng về cái vấn đề dầu mỏ đã tới La Haye. Trong các nhà ấy có đại ủy Beyle, là một nhà trước kia ở Gênes đã có điều đình về cái vấn đề dầu mỏ cho hiệu Shell với chánh-phủ Xô-viết. Lại có nhiều người Đức như là M. Melchoir.

Việc nước Đức

Các báo quán nước Anh và nước Pháp bàn đến việc hành thích M. Rathenau có nhắc đến những việc hành thích trước kia, mà những người bị hại toàn là những người phản đối đề chính cả.

Tại nghị viện nước Đức vì việc hành-thích M. Rathenau mà có một kỳ rất là huyên-náo. Đảng Xã-hội nói rằng vì bài diễn văn nguyên thượng-thư Helfarich đọc mới rồi, nên đã xảy ra việc hành thích ấy. Viên thủ-tướng Wirth có tuyên bố những lời cảnh-cáo nhân dân, hô hào ai nấy nên đồng tâm hiệp lực mà giúp đỡ chánh phủ để bảo hộ lấy chính thể cộng hòa.

Quan Giám-quốc nước Đức mới có chỉ dụ cấm đến ngày 28 Juin là ngày kỷ-niệm sự ký tờ hòa-nghị Versailles nhân-dân không được biểu tình chi cả.

Cuộc thi xe đẹp

Cuộc thi xe đẹp *Tour de France* đã khởi hành đêm thứ bảy sang ngày chủ nhật.

Cuộc thi ngựa

Quan Millerand có đến xem cuộc thi ngựa ở Paris. Giải nhất: Ngựa tên Kerbalix, của M. Ambattistes; giải nhì: ngựa tên Ramus của M. Boussac.

Việc nước Thổ

Chánh-phủ Angora có thư tỏ tình bất phục về việc nước Hy-lạp đàng Constantinople làm nơi cơ sở chiến thuyền trái với lời của Đồng-minh đã công bố đất ấy là một đất trung-lập.

Việc nước Ba lan

Tin Varsovie. — Đồng minh đã bắt đầu rút quân binh, đóng ở khu thứ ba trong đất chúng dân đầu phiếu rồi. Linh tuần cảnh của nước Ba-lan đến giữ việc thay cho linh tuần-cảnh bản xứ. Ngày hôm nay quân Đồng-minh rút về, ngày mai sẽ có quan-binh Ba-lan đến thay.

Hoàng-thượng tại Đại-pháp

(Lược dịch lời điện báo chữ Tây)

Paris, ngày 24 Juin

Hoàng-thượng ngự tại bộ Thuộc-địa. Có treo cờ Đại-pháp và cờ Nam-Việt.

Hoàng-thượng có ngự đến đặt một vòng hoa và một cái biển bạc trên phần-mộ người tử-sĩ vô danh. Có quan Thượng-thư Sarraut, quan Toàn-quyền Long, Hoàng-thái-tử và các quan bộ-giá cũng đi với Ngài.

Hoàng thượng đã yết-kiến quan Giám-quốc Millerand, và quan Giám-quốc có đến đáp lễ. Quan Giám-quốc có cảm tạ nước Nam-Việt về cái công lao đã giúp đỡ nước Đại-pháp.

Lại tòa Xã-trưởng có đặt lễ long trọng nghênh tiếp Hoàng thượng. Quan Chánh Hội đồng thành-phố Paris có thay lời dân thành-phố chức mừng Hoàng-thượng. Hoàng-thượng có đáp lại một cách rất là ôn tồn. Quan Quận-trưởng hạt Seine có nhắc lại tấm lòng nghĩa-khí của quân linh Nam-Việt và cái tài khéo giỏi của thợ thuyền Nam-Việt. Ngài lại nhắc đến Kỷ-niệm đài Nogent sur Marne. Ngài có cảm tạ và chúc mừng Hoàng-thượng. Ngài có nói đến cái địa-vị của Đông-pháp trong cuộc sinh hoạt, trong tư-tưởng Đại-pháp và trong cuộc đấu-xảo thuộc-địa. Ngài lại nói nước Pháp sẽ cố sức mở mang các nhân-lực tinh-thần ở Đông-pháp. — Hoàng-thượng có cảm tạ lại nước Đại-pháp đã không từ bỏ, không khinh rẻ những nhân-vật của Nam-Việt; vì vậy ngay nay Hoàng-thượng vượt biển qua kươi, ngự tới đất Pháp là cốt để mục kích cái tài-điện cần nước Pháp vì thấn hiền một bài bợ hay, làm cho mai nước sau này mười đời nghìn kiếp bền chặt không kìt với nhau. Chính-phủ có tặng Hoàng-thượng một cái kim bội tinh. Hoàng-thượng cũng có quan chức bỏ vàng cổ-cổ ơn mừng những lời rất là thân ái. Mọi người đều hoan-hô Hoàng thượng.

Cải-chính. — Trong mục này đăng ở số báo nó a qua có chữ khay ửa bằng bạc, nay đổi là *bằng bạc* cho đúng.

Paris, ngày 25 Juin

Hoàng-thượng và quan Giám-quốc có đến xem cuộc đấu-mã ở Paris.

Cái giải nhất về một con ngựa Đại-pháp tên là Herbin được.

Paris, ngày 27 Juin

Sáng hôm thứ hai, Hoàng-thượng đã ngự đến Vườn Nogent-sur-Marne để đặt một bó hoa trên kỷ-niệm-đài các nhà binh sĩ trong ngạch thuộc-địa đã quyên-sinh trong buổi chiến tranh mới rồi.

Sau các cái lễ tại kỷ niệm-đài của các tử-sĩ Nam-Việt.

* * *

Lúc báo sắp in, bản quán lại tiếp được một bức điện tín dài nữa: trong kỳ báo ngày mai sẽ đăng.

Một cái ý sáng-kiến có ích cho học-giới nước nhà

Độc báo chư quân tử, các ngài hẳn đều có cái nhiệt-thành chính đáng là mong mỏi sự tiến-bộ của học giới nước nhà, thì chắc rằng vừa đây các ngài xem tới mục « *Ngày hội của các học đường* » mà bản-quán đã lần-lượt đăng trên tờ báo này, thấy sự tiến-bộ về đường tân-học thực đã có cái vẻ đáng nên vui mừng. Vui thật, mừng thật, quả không cái gì đáng làm cho chúng ta hả lòng hơn. Nước ta chịu cái công ơn của nhà nước Bảo-hộ đầu đã ngoại năm mươi năm thôi, nhưng kỳ thực mới trong mươi lăm năm trở lại đây thì quốc dân ta mới biết hăm hở về đường tân-học, cái kết-quả tương-lai chưa hay chóng chắm thế nào, nhưng cái hiện tượng đẹp lòng ta cái thời kỳ đương lấy làm mừng vui. Nhưng nay xin nhắc lại một điều ở trong cái ngày hội của các học-đường ấy là một điều đáng nên kỳ vọng cho học-giới của nước nhà ngày nay, sự có ngợi quá ư vui mừng mà không xét tới chăng, hay là lấy làm thường mà không lưu ý chăng. Điều đó là điều chi? Tức là một cái ý sáng kiến có bổ ích cho sự học nước nhà. Mà cái ý đó lại không phải ở ta mà cũng không phải ở ai, lại chính là ở một người qui-quốc là người thực có lòng khai-hóa cho dân-ta vụ nghĩa vụ vậy. Nói đến đó, thì tất các ngài nhớ ngay rằng: tại Hongay trong khi ngày hội phát phần thưởng ông chủ Mỏ-than có nói rằng: sau này ông sẽ mở ra các trường dạy cơ-khí-học, hóa-học, kỹ-hà-học, mà tìm những thầy chuyên môn dạy bằng tiếng Việt-Nam ta cả, rồi ông lại mở ra trường dạy điện-học nữa. Cái chủ ý ông muốn dạy cho người mình chóng được thành tài để sớm theo được về các đường thực-nghiệp và có thể gây nên những tay đốc-công coi việc trong các xưởng chu bản xứ. Ấy là những điều mà ý ông nóng kiến ra thế, và đã có lập thành chương-trình để sắp thi-hành nay mai. Cái ý đó thực mến nhiệm làm thay, tuy còn là dự định chưa thấy thực-hành, nhưng các người có lòng muốn chấn hưng tân-học ở trong sẽ đặt ra ngày nay, nghe thấy vậy cũng phải kính phục mà công nhận điều đó ở có thể làm nên cái động-lực rất lớn cho ta trước tới cái mục đích trên đường tân-học, không còn gì nhanh chóng bằng.

Ai cũng công nhận rằng hay rằng phải thì hơn phải nói chi cho dài dòng. Nhưng riêng lòng nẫm nghĩ, vì sự hợp ý mà xui nên có cảm tình. — Cảm tình chi? — Nếu điều đó mà lại ở ngay người mình nói ra, thì mình muốn cho mình hay, là cái lẽ tất nhiên rồi. Nhưng điều đó lại ở người qui-quốc có lòng vì mình mà nói ra, thì ta lại càng thêm tin cái lòng tốt của người thực có lòng muốn cho ta hay. Một người qui-quốc còn thế, huống chi là cả Chính-phủ Bảo-hộ đối với toàn-quốc dân ta, thì ta lại lấy làm chắc-chắn biết chừng nào.

Để hay rằng, ta muốn cho chóng được văn-minh như người, thì tất phải theo đòi tân học, vì có theo tân học thì mới biết được cái hiệu quả-văn-minh của người mà nói kịp được; mà muốn giảng cứu tân-học thì trường không gì thần diệu bằng học chữ Pháp là chính thứ chữ đã gây nên được cái ích sử văn-minh nhất Hoàn-cầu trong bao nhiêu lâu nay, người các nước cũng đều hoan nghênh cả, nữa chi ta là dân Bảo-hộ của Đại-pháp, thì ta không học chữ Pháp thì mong theo chân nổi gót với người được sao? Vả chăng nhà nước Đại-pháp muốn cho cuộc khai-hóa chóng thành công thì tất là phải đem chữ Pháp ra mà truyền thụ. Nhưng có một điều là trong sự truyền-thụ của dân, trong cuộc khai-hóa của nhà nước nó có một cái trở lực tự nhiên, khiến cho không được trôi chảy chót lọt cho lắm; mà có lẽ chính cái trở-lực ấy nó đã ngăn chẩn làm cho ta chậm mất trong vài ba mươi năm trước không được rõ lối mà theo ngay con đường tiến-hóa, là cái lúc nhà nước mới sang khai-hóa xứ ta. Cái trở lực đó tức là cái cớ người mình lấy học chữ Pháp làm không thích học là vì cái âm điệu khác hẳn nhau, nên phần nhiều người lạnh, thành ra cái kho báu vô hạn kia không mấy người đã khám phá được ngay. Ấy có lẽ vì thế mà các trường dạy chữ Pháp cho người mình học vẫn lấy chữ Việt ta làm môi-giới cho chữ Pháp liêm nhiễm vào tri-khôn ta. Như vậy thì tưởng để là có thể thành lực được nhanh, mà lại còn chắc, là có lẽ như thế? Vì cái trở lực ấy nên trong mười phần theo học thì học chỉ một hai phần có đã tài lực mà theo đòi cho được đến chốn đến nơi, còn thì đi dang dang dở, rất oục tại chẳng thành tựu được chút chi cả, thì đáng tiếc thay! Vậy thiết tưởng ông chủ mỏ than kia cũng thấn rõ cái nỗi khó khăn ấy, mà muốn đem tân học dùng ngay tiếng Việt mà dạy người Việt thì trước là một cách khai hóa liện tiếp, vì đằng dạy đằng học để cho chóng thành công, như những điều ông dự định trong chương-trình ấy. Thực thế, nước ta ngày nay, cần phải gấp công khai-hóa vì trăm nghề trăm nghiệp đều còn thiếu sót kém người; mà sở dĩ kém người ấy, là vì sự học mới chưa thực mở mang. Nay vậy mà nay muốn cho được mở mang, lại phải dạy cho biết cái biết tiếng trong một thời-kỳ khá lâu, có thông hiểu rồi mới nhận được cái hay, thì sao bằng dùng tiếng chữ sẵn biết mà bảo ngay lấy cái hay ấy. Để chóng biết hay thì khai-hóa cũng chóng thành công mà cái tinh ý đó đáng lại càng chóng nên thân-mật.

Nhưng nói thế không phải là không trọng chữ Pháp đâu. Chữ Pháp chính nên học, nhưng nên để các học thật có tài trí học lấp cho đến dây chốn thì hơn, sau sẽ đem những điều sở học mà truyền thụ cho người mình, thì cái học thuật văn minh mới nhuần nhuần được khắp. Còn thì phép dạy phổ thông về tân-học, là phần những người không có tài học theo học được mãi, thì dạy ngay bằng tiếng mình khiến cho bọ chóng được hiểu thấu như người học chữ Pháp, tay không được biết nhiều chữ Pháp, nhưng chịu cái công ơn khai-hóa thì lại được nhanh chóng mà sâu xa. Ta mong rằng: Cái điều các ông chủ Mỏ-than sẽ được thực-hành mà khắp trong xứ ta đều sẽ lập ra những trường dạy như vậy, thì thực là một điều hạnh phúc cho quốc-dân.

S. B.

VĂN UYÊN

Đức Lê Thái-tổ

Thương dân gặp phải buổi lầm than,
Nên mới ra tay chộng bạo tàn.
Giặc Bắc một phen đà khiếp chạy,
Trời Nam muôn thuở được bình an.
Ra vàng, trả lại thanh thân-kiếm,
Tượng đá, ghi truyền tích đế vương.
Bực rỡ đài-mây công đức lớn,
Hoa Lê một đóa ngát mãi hương.

Đêm sầu

Bên tai ai oán quốc kêu hè,
Bối rối lòng tơ mấy đoạn chia.
Lỡ sự năm canh ngơ ngẩn nghĩ,
Hương-quan một giấc chập chờn mê.
Tưởng người tri-kỷ tình ngao ngán.
Nhớ bạn đồng tâm mặt ủ ê.
Ngồi nhẩn hát đêm sầu chẳng hết,
Gà đâu rạc rã tỉ tê te

Cảnh đi đêm

Dưới bóng trăng mờ bước thấp cao,
Đường trường quẩng vắng dạ nào nao.
Lập loè ngõ tối đan ngàn lượn,
Vang-vẳng làng xa tiếng khuyển gào.
Thân khéo nổi đời gian dưới đất,
Oán hơn con tạo ẩn trong ao.
Dạ-hành cảnh ấy bao tình cảm,
Hỏi khách tâm phương có một nào?

Khóe vợ

Non tiên cuối học nọi chi mình?
Yến nhỏ sao mà dạt nghĩa anh.
Gối phụng lẻ in cơi ngoài cánh.
Chăn loan hơ nửng nghĩ thương tình.
Uyên kia vẫng bạn bay sơ sẩn,
Nhạn nọ sa đàn dạ bẽn bẽn.
Can cái khỏ ai hòm sớm nhớ,
Quốc sầu ra rả khóc năm canh.

Anh câu ếch

Chẳng-chạch vương ngang lưỡng lẻ lẻo,
Ngồi câu ta chỉ liệu ta theo.
Chắp chỉ cóc nhái đâu lại đó,
Chẳng với nan sẽ sợ một mái-chèo.
Cần trúc có khi vang bể rộng.
Mồi hương dẫn để dữ ao bèo.
Mặc ai chài lưới trên đương đó
Mồ ịch đầu gà để mặc meo.

Tuấn-quang.

Dư luận Nam-kỳ

Cái tệ trong làng

Khai sanh, khai tử và hôn thú

(Tiếp theo)

Khai tử

Không những sanh phải cần khai, tử cũng phải cần khai vậy. Nếu nhà chẳng may, có người phải lúc chia đôi, gặp cơn sẻ nửa, riêu lối về quê, nội trong hai mươi bốn giờ đồng hồ phải đến mà khai với Lục-bộ. Khai sanh, khai tử gì cũng phải có hai người chứng sự. Ấy là pháp nước buộc vậy song khai tử cần chứng sự hơn, vì chứng để mà chứng lời khai rằng thật cho Thủ-bộ nhận. Cho nên chứng sự ấy chẳng phải dám khinh phép mà đứng hưởng, nếu mình chẳng phải là người ở gần biết rõ có người chết, vì mậu chứng cũng phải bị hình phạt như người khai gian dối vậy. Tỉ như người kia bị giết hay là bị thuốc mà chết, khi Lục-bộ hay là quan thấy coi ra, cả và người khai và người chứng đều bị cả thảy. Tóm lại chứng khai-tử là người rõ biết có người chết làm chứng, rồi mình không biết hay là biết người khai gian dối giấu, thì chẳng nên chứng. Pháp buộc như vậy là cốt để bảo người mình phải khai cho t ật sự. Người chết lớn gì, bọ gì, mấy tuổi, có vợ có con không, sinh để tại đâu, đau bệnh gì mà chết, chết ngày nào, giờ nào? Khai thật thì Thủ-bộ lời khám; như quả đau bệnh thường mà chết, thì không sao; đã đôi ba ngày mà làm theo thói nước tục nhà được; còn như phải bệnh thời-khí mà bỏ mình, bệnh truyền nhiễm có thể lây hại mọng kẻ khác, thì Lục-bộ xuất biên chôn liền. Hoặc bệnh kỳ kỉ giới thác, hay là bị thuốc độc mà chết, thì Lục-bộ lại chẳng cho chôn,

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.

để làng tổng tra xét mà giải tới quan, vì là vụ án mạng không khỏa lấp đặng. Ấy là có phép nước buộc chết phải khai tử.

Thoảng lại chết phải khai tử, chẳng phải ích cho việc nước mà thôi, xét kỹ cũng ích cho nhà lắm vậy. Tỉ như: 1 — Chưa chết mà không khai, trước bết có tội theo luật buộc; sau lại có nhiều việc hại cũng vừa. Chưa bỏ đồng;

2 — Chưa cải bộ điền viên đặng;

3 — Chưa thế quyền mà đòi hỏi, tính toán việc chi với ai đặng;

4 — Còn nhiều việc tối tăm xảy đến, không thể kể ra cho đủ.

Nên tuy khai tử mà cũng phải cẩn làm theo phép chẳng nên bỏ qua mà sanh hại. Vì lại trong một làng hễ có năm chết thì từ đầu chí cuối đều rõ, từ giả chí trẻ đều biết, nhứt là nhà giàu sang; hễ nhắm mắt, thì chúc việc làng tựu đủ; nên đầu không khai, nhà bộ cũng đã hay mà tới và làm trước cho rồi. Lo cho dân trăng nhà ngoa trơn như chồi, nếu chẳng khai thì không ai hay biết. Nên có phép mà làm thì hay hơn. Bất luận nhà giàu, nhà nghèo, hễ có người khác chôn hồng-trần, tìm miền cực lạc thì phải cho khai inon; khai cho Thổ-bộ ghi vào, giao biên lai mới chịu. Chớ nên tin Lục-bộ mà tưởng một lời đã khai là đủ, để ra không, rồi sau ăn năn chẳng kịp. Lại khi mình đến khai rồi, phải chờ Lục-bộ theo về khám rồi sẽ liệu; chớ vội mà làm trái phép sanh rồi. Nếu Lục bộ giữ phép mà làm, bước mình phải dời nếo đem thấy ra khám thì tội nghiệp cho thân người chết chẳng yên. Có nhiều chỗ bị như vậy, chẳng xét lối mình, vội liệm chẳng chờ lại trở mà trách người sao cơ hẹp. Cũng có chỗ đi tới đi lui đôi ba bận mà không gặp thổ-bộ mà khai, mồi lòng chờ về hệm; rồi chừng Lục-bộ về nghe nói lại chạy tới, làm cực nhọc cho người cũng có.

Bị sự khó gặp Lục-bộ, mỗi khi nhà có việc khai sanh khai tử, tôi tưởng cho làng xa quan, cũng nên làm như làng Chân thành vậy là phải hơn; là lập phòng việc tại nhà việc làng, tử mấy giờ tới mấy giờ, phải có một tay nhà công sở cho dân đến mà khai sanh khai tử. Làm như thế đã tránh khỏi sự cực lòng cho nhà người có việc cần, lại tránh khỏi hết các điều mai sót. Phận làm Lục-bộ, thường làng buộc phải có mặt tại công sở, chẳng ngại hai giờ, cũng chang chi là cực lòng. Vì một là phần trách nhậm chẳng nên bỏ trễ, hai là phần lợi tư của mình, nên phải cần; cũng bởi chẳng dám nhỏ đến thế nào mỗi ngày cũng có người tìm đến khai không tử thì sanh, không sanh thì cũng là hôn thú.

Về sự hôn thú vì sao mà việc gả cưới là sự chép nơi sau phải lập hôn thú, tôi sẽ để dịp ngày mai sẽ tiếp.

(L.T.T.V.) BLT.

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đến hỏi bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói đó, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quản lý, để cho người làm đã tìm kiếm. Xin các ngài thường hay ký tắt, vẫn tắt, hoặc thêm quê, không nên đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không hiểu mà trả lời.

Bảo-tồn Khổng-học

DỊCH SÁCH LUẬN-NGỮ

Loại thứ III

Nói về học-vấn

(Tiếp theo)

55. Tử viết: Cái hữu bất tri nhi tác chi giả, ngã vô thị dã; đa văn trạch kỳ thiện giả nhi tòng chi, đa kiến nhi chí chi, tri chi thứ đệ.

(Xem trong bộ Tử thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thuật-nhi tờ 19).

DỊCH NGHĨA. — *Đức Khổng tử nói: Dáng cũng có kẻ không biết sự lý mà cứ làm liều; ta đây không thế vậy. Ta nghe nhiều những câu nói của người trước, chọn được câu gì phải thì ta theo, thấy nhiều sự thực người trước làm mà ghi nhớ lấy, so với người thông biết sự lý, cũng được là hạng thứ vậy.*

56. Tử viết: Hưng ư thi; lập ư lễ; thành ư nhạc.

(Xem trong bộ Tử thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thái-bá tờ 21).

DỊCH NGHĨA. — *Đức Khổng tử nói: người ta biết hưng khởi cái lòng ham thiện ghét ác là đặc lực tại học thi; biết tự lập mà không bị vật dục dông lòng là đặc lực tại học lễ; dưỡng thành được tính người quân-tử là đặc lực tại học nhạc.*

57. Tử viết: Học như bất cập, do khủng thất chi.

(Xem trong bộ Tử thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thái-bá tờ 22).

DỊCH NGHĨA. — *Đức Khổng tử nói: Có công cùng sức mà học như người đi sau theo không kịp người trước, chỉ sợ lạc mất người trước mà mình phải ở lại sau.*

58. Nhan-Uyên vì nhiên thán viết: ngưỡng chi di cao, toàn chi di kiên, chiêm chi tại tiền, hốt yên tại hậu. Phu-tử tuần tuần nhiên thiện dụ nhân, bác ngã dĩ văn, ước ngã dĩ lễ. Dục bãi bất năng, kỳ kiệt ngô tài, như hữu sở lập trác nhĩ, tuy dục tòng chi, mạt do dã dĩ.

(Xem trong bộ Tử thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Tử-hãn tờ 24).

DỊCH NGHĨA. — *Ông Nhan-Uyên (học trò cao đệ nhất của đức Khổng-tử) ngẩm-ngùi mà tự than một mình rằng: Đạo học của thầy ta thâm viễn vô cùng, càng ngửa trông lên càng thấy cao, càng giùi vào càng thấy bền, mới trông thấy hình như ở trước mặt, phút chốc lại thấy ở sau lưng. Thầy ta khéo dẫn dụ người dần dần, trước lấy văn học dạy ta, cho ta được rộng thông sự lý, sau lấy lễ phép dạy ta, cho ta biết trước thân thân. Ta vui được thầy khéo dạy, học không biết chán, hình như muốn thôi mà không thôi được, đã hết tài lực ta để học cho tới nơi, mà đạo-lý rất cao, như có cái gì lù-lù đứng trước mặt ta, trông thấy mà không tới gần được, dầu cố muốn đi theo, cũng không làm thế nào được.*

59. Tử viết: Thi như vi sơn, vị thành nhất quĩ, chỉ ngã chỉ dã. Thí như bình-địa, tuy phúc nhất quĩ, tiến ngã vãng dã.

(Xem trong bộ Tử thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Tử-hãn tờ 25).

DỊCH NGHĨA. — *Đức Khổng tử nói: Việc học ví như người đắp núi, chỉ thiếu một chút đất chưa thành mà lại thôi không làm, thế là tự mình tuồi mà không làm vậy. Lại ví như đắp núi ở chỗ đất bằng, tuy mới đổ một sọt đất, mà cũng đắp lên mãi cho cao, thế là tự mình cố đi mà tới vậy.*

(Còn nữa) D.-B. T.

VIỆC HANOI

Vòng quanh thế giới trong 10 ngày — Hai anh em M. Rosselith Smoth này mai sắp sửa đi vòng quanh thế giới bằng tàu bay trong 10 ngày bắt đầu đi từ Ấn-độ qua Nhật-bản rồi về Hoa-kỳ, đường đi ước chừng 34.000 kilomètres. Nguyên năm 1921 hai anh em ông đã bay từ Londres đến Australie không đầy 10 ngày một thăng giới và đã được 10 000 livres.

Tiếng là 10 ngày nhưng kể cả thời giờ nghỉ thì cũng đến ba tháng mới xong.

Quan giáo sư Péri tạ thế. — Trong một số báo trước bản-quán đã thuật chuyện quan giáo-sư Péri trường Bác-cổ Viễn-đông bị nạn ô-tô ở Hồng-kông-nhân, nhưng khi ấy, bệnh tình ngài xem ra chẳng lấy gì làm nguy-hiểm lắm. Vậy mà chủ nhật vừa rồi rồi 5 giờ rưỡi ngài tạ thế tại quê xứ, thọ được 52 tuổi. Quan giáo Péri là một nhà âm-nhạc và văn-chương có tiếng, lại rất tinh thông về văn-chương phong-tục Nhật-bản là nơi ngài đã từng ở lâu năm. Khi trường Đại-học Đông Pháp mới mở năm 1908 ở Bồn-thủy thì ngài có dạy khoa Pháp-văn những người đã học trường đại học bổ bỏ gì cũng phải qui-mến ngài vì cái tính khiêm tốn, nết-na của ngài.

Nay quan giáo Péri mất đi thì thiệt cho trường Bác-cổ một tay rất quí-báu vậy.

Sáng hôm nay hồi 7 giờ đã cất đám ngài, an táng tại nghĩa-địa đường Huế các quí-quan đi đưa rất đông. Các quan chấp-chính thì có quan chưởng lý Toussaint MM Taupin và Chemin Dupont.

Quan Đốc học Pinot trường Bác-cổ có đọc mấy bài diễn văn rất cảm động.

Bản-quán xin có lời kính viếng quan giáo Péri và chia buồn với qui quyến

Một bạn đồng-nghiệp mới

Bản-quán vừa tiếp được hai số đầu tờ báo bằng Pháp-văn là báo «*Appel*» mới xuất bản tại tỉnh Ha-tho (Nam-kỳ). Báo mỗi tuần lễ ra một kỳ ngày thứ bảy. Chủ-nhiệm chính-trị và văn-chương là M. Albert Viviès. Bản báo xin có lời hoan nghênh và chúc cho bạn đồng-nghiệp được trăng tho.

Kỳ thi tốt nghiệp trường Cao-đẳng Thương mại. — Kỳ thi tốt nghiệp trường Cao đẳng thương-mại vừa xong, cả thảy được 20 sinh-viên dự trúng, thứ tự trên dưới như sau này:

MM.	Trần thúc-Kỳ	366 33 điểm
	Phạm quang-Thọ	358 37 »
	Dương-xuân-Lang	352,75 »
	Trương-hữu-Bạng	34[illegible] 10 »
	Lê quang-Tự	321,77 » (1)
	Ng-v Khánh	332 34 »
	Ng-quang-Bông	327 66 »
	Bùi đình-Tân	327.17 »
	Bùi đình Thân	323 30 »
	Lê-quang-Ngà	305,55 » (2)
	Đỗ-văn-Sách	316,17 »
	Ng-bá-Duy	316,06 »
	Ng-hữu Thẻn	315 64 »
	Phạm-Lưu dit Charles	305,49 »
	Ng đình-Tương	299,22 »
	Tôn-thất-Canh	293 70 »
	Ng-khoa-Dong	286,08 »
	Ng-đăng-Sinh	279,89 »
	Nguyễn Dung	
	Nguyễn-chi Thục	

Trong số 20 sinh-viên trúng tuyển kỳ thi nhà-nước chỉ cấp học-bổng cho 13 người trên để học thực-hành một năm nữa tại Saigon.

Bản-quán có lời mừng các ông tân khoa.

MỘT DỊP HIẾM CÓ!

Xe đã hiệu «Ford» chạy còn tốt lắm. 2 cái lốp parer) 2 cái ruột (chambre à air) 1 cái kiểu bánh (crics) 1 cái máy bơi sự chạy nhanh chóng là bao nhiêu [illegible] một và các đồ phụ nhiều lắm [illegible] định: 980 $ 00.

Hỏi tại M. Boullon, Nhà máy giặt (Blanchisserie Pierre ở Thuy-khuê.

Gấy nói số 97. 3274

Thi Cao-đẳng Pháp-chính. Danh sách các sinh-viên trúng tuyển kỳ thi Cao-đẳng Pháp-chính năm nay xin đăng thứ-tự như sau này:

Ban-Pháp-chính

MM. Phạm-trọng-Thiều, Trịnh-kỳ-Trinh, Ngô-khanh-Thực, Lê-văn-Lân, Trương-xuân-Mai, Dương-cự Tâm, Trịnh-văn-Khiêm, Thân-trọng-Yêm Trần đình-Đại Bửu-Trọng-Nguyễn văn-Uyển, Vũ đình Phan, Phạm khắc-Duệ, Ưng-Thuyện, Trần-thanh-Đạt, Phan-văn-Phúc, Nguyễn quốc-Kính, Lê-văn-Bịch.

Ban Tài-chính

MM. Hoàng-cơ-Thụy, Trần-văn-thi Bằng-trần-Lương Lâm-văn-Huệ, Phạm gia-Khánh, Trần Tự, Phạm-văn-Lễ, Nguyễn văn-Giao Đỗ-văn-Bông, Phạm-gia-Đỉnh.

Các sinh viên về ban *Tài-chính* cũ dự thi được trúng tuyển là: MM. Võ-bảo-Vinh, Hồ quang-Hải, Ng-văn-Khuê, Hà-vi-Lai, Đào văn-Khánh, Ng-văn Ninh, Nguyễn-văn-Bá Phạm-lợi Oánh, Ng-văn-Tước, Nguyễn-xuân Kiển Nguyễn-văn Điện.

Các viên thư-ký Nam-kỳ dự thi được trúng tuyển là:

MM. Lê-v-Truyền Lê-v-Bá.

Trong danh-sách các sinh-viên trúng-tuyển về Pháp-chính đăng trên này bản-quán nhận được tên M Nghê-khánh-Thực là lệnh-điệt ông Ngô-bằng-Giực thư ký tại tòa Đốc-lý Hanoi và M. Dương-cự-Tâm là lệnh-đệ ông Dương-ba-Trạc biên-tập viên bản-quán, vậy trong khi bản-có lời mừng các ông tân khoa, bổn quán lại có lời mừng riêng ông Giực và ông Trạc.

(1) Không có điểm số về Bắc-kỳ, vì người Nam kỳ không phải thi.

(2) Không có điểm số về Nam-kỳ, vì người Bắc kỳ không phải thi.

Hội đồng Hội-chợ. — Hồi 10 giờ sáng hôm nay Hội-đồng Hội chợ đã họi-nghị tại phòng Thương mại. M. Sauvage chủ tọa. Hội-đồng có tuyển đọc các tờ trình của các tiểu-hội-đồng để đại hội-đồng bàn bạc lại mọi lẽ. Gần đến 11 giờ không ai nói điều gì nữa, thì Hội-đồng giải tán.

Các tờ trình của các tiểu-hội đồng thế nào, ngày mai bản-quán sẽ thuật rõ hơn.

BÁN ĐẤT

Có nhiều đất để làm nhà muốn bán. Hỏi tại bản-quán.

9278

Mấy phim ảnh hay. — Rạp chiếu bóng *Cinéma Palace* có báo cho bản-quán biết rằng rạp ấy có tiếp được nhiều phim đề chiếu trong mùa hạ này.

Trong các phim ấy, nay xin kể một cái đề mục là «*Reine Lumière*» là một phim ảnh về chuyện phiêu lưu kỳ-ngộ có mười hai hồi, của M. Henri Caïn soạn. Cái phim này mới rồi chiếu ở bên Pháp, được thiên-hạ rất lấy làm hoan nghênh, thực không phụ với lời các báo-chương chuyên về các cuộc chiếu ảnh bình-phẩm phim ảnh ấy có phê rằng: «Tuy là một phim vu hạng».

Chuyện ở phim này không giống như các phim kể các chuyện phiêu-lưu xưa nay thường là những chuyện bày trò để lấy vui, mà các chuyện thường quay đảo kỳ quặc, nào là cuối ngựa, nào là đuổi nhau bắt nói nhảy sang nói nọ, bết đồng nọ sang đồng kia, bao giờ cũng chỉ có một lối ấy, thiên hạ xem mãi thành chán.

Cái phim của M. Henri Caïn soạn đây là một tấn kịch tối tân xảy ra ở trong trường doan-nghiệp và trong trường khoa-học. Chuyện thật là một cách thật sự, gang, mà các việc xếp đặt rất là cẩn thận, việc nọ việc kia thừa tiếp lẫn nhau một cách rất tự nhiên.

Xem như vậy đủ biết phim này là một phim hay lắm, người bàn xứ chắc là cũng thích xem.

Phim này nguyên *Rạp Palace* thửa đã lâu, mãi nay mới tiếp được. Ngoài phim này, rạp còn tiếp được nhiều phim nữa như là:

Pour Don Cadus César Borgier, Cœur Magnifique, La Vérité, Pour l'humanité, Le Méchant homme, La Mort de soleil..

Những phim nghe cái tên cũng đã hay rồi, chiếu lên thì hay đến đâu, vậy bà con nên nhớ mà đi xem,

Trường Cao-đẳng Nông lâm. — Kỳ thi tốt-nghiệp Cao-đẳng Nông-Lâm đã xong và những sinh-viên kể sau này được trúng tuyển:

Ban Lâm chính:

MM. Đặng-đình Đệ (Phú-lợi);
Vương-đình-Xám (Bắc-giang);
Đặng-văn Lu (Bắc-ninh).

Ban Nông chính

MM Ng-công-Tiểu (Hưng-yên);
Đinh-mạnh-Trí Hanoi);
Ngô văn-Uông (Phúc-yên).

Bản quán có lời mừng các ông tân-khoa.

Cuộc đua ngựa — Chiều thứ bảy vừa rồi, Hội đua ngựa ở Hanoi có định đến ngày chủ-nhật 16 Juillet thì mở một cuộc đua ngựa

Trong mùa nóng bức này mà mở cuộc đua ngựa thì không được hợp thời tiết thật, song le hội cũng mở là vì mấy lẽ sau này:

Khi quan Toàn-quyền cấp cho một món tiền to để mở hội ngày Kỷ-niệm 14 Juillet thì ngài có tỏ ý muốn cho Hội đua ngựa một phần, bởi vậy mà hội đã được riêng một số là 200 đồng.

Hội lấy làm cảm-động về cái tấm lòng qui báu của quan Toàn-quyền lắm, cho nên đã định mở cuộc đua vào ngày Dân-quốc kỷ-niệm hội.

Song le Hội-đồng tổ chức các cuộc khánh hạ hợp tại tòa Đốc-lý độ trước có nói rằng ngày 14 Juillet đã mở nhiều cuộc vui khiến lắm rồi, bởi vậy Hội đua ngựa lại hoãn đến ngày chủ-nhật 16 Juillet.

Như vậy thì các nhà có ngựa thi cũng không nên thấy trời nắng bức mà ngại, vả ngựa của mình vốn sinh trưởng ở đất này thì không sợ gì cái tiết trời mùa này. Sau nữa trên trường đua nay đã sửa sang lại lịch sự mà bội không mở được cuộc đua ngay thì cũng lấy làm tiếc lắm.

Thành phố ta đã lâu nay không được thưởng giám cuộc vui thanh nhã ấy thì chắc đến ngày chủ nhật 16 Juillet này, cũng chẳng quản gì cái nắng lửa 4 giờ mà đến xem cho đông, vì chẳng những là trên trường có sẵn sàng các thứ rượu thức nước uống mát mẻ hay giờ lại có nhiều cây cối um tùm rất là mát mẻ.

Cái trường đua ngựa này trước kia đã bị đổ nát tối tăm mà nay lại sửa sang được mới mẻ như thế là cũng nhờ ở tấm lòng quảng-đại của quan Toàn-quyền Long và trí quả-quyết của quan phó Toàn-quyền Robin.

Bởi vậy Hội đua ngựa đồng thanh mà ấy ông hội-trưởng gửi lời nhiệt-thành cảm ơn hai quan lớn cùng quan Toàn-quyền Baudoin.

Cứ xem cái chương-trình sau đây thì đủ hiểu rằng cuộc đua hôm ấy rất là vui vẻ.

Giá tiền vào trong rạp là 1 p.

Các bà mà đi với đàn ông thì không trả tiền.

Hồi 3 giờ 45 bắt đầu chạy thi.

GIẢI NHÀ QUÊ

Cuộc chạy không nhảy chỗi,ước chừng 1200 thước. Phàm những ngựa An-nam chưa chạy thi bao giờ đều được dự thi cả. Các nhà có ngựa thi và các *jockey* không được dự.

Giải nhất 20 p.
Giải nhì 5 p.
Giải ba 3 p.

Tiền đăng không phải trả.

Mỗi người thi sẽ được một cái bằng deo tay để tiện việc đánh cuộc

Cuộc khoẻ hội

Chạy 1800 thước. Phàm những ngựa An-nam mà chưa được giải bao giờ thì được dự thi. Ngựa phải từ theo tuổi mà deo thêm quả cân vào.

Giải nhất 100 p.
Giải nhì 20 p.

Nếu có năm ngựa chạy thi giải ba được lấy tiền đăng về.

Tiền đăng là 5 p, Hễ không thi nữa thì được lấy ra 2 đồng.

Cuộc mở cho những người mới tập

Chạy không có nhảy chỗi,ước chừng 1300 thước. Ngựa lai từ 3 tuổi trở lên. Ngựa phải tập theo tuổi mà deo thêm quả cân vào.

Giải nhất 10 p.
Giải nhì 5 p.

Cuộc đua này có 3 cuộc chạy thi giải ba được lấy tiền đăng về.

Tiền đăng là 5 p, Hễ không thi nữa thì được lấy ra 2 đồng.

Cuộc mở cho những người mới tập

Chạy không có nhảy chỗi, ước chừng 1300 thước. Ngựa lai từ 3 tuổi trở lên. Ngựa phải tập theo tuổi mà deo thêm quả cân vào.

(*Xem trong tờ bẹ, cột thứ nhì*).

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(Dix ans plus tard)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả: ALEXANDRE DUMAS
Dịch-giả: NGUYỄN-BÁ

... *A-tô* đáp vào khe đá rất khéo, rất mạnh, trong một vài giây, tức thì đã tách làm đôi, *Môn-cơ* có thể trông thấy được hai thùng rượu để với nhau vì nộng quá mà nằm lên không nhúc-nhích. *A-tô* nói:

— Bẩm tướng công, ngài coi đây thì những điều tôi nghĩ trước quả không lầm.

Môn-cơ rằng:

— Phải, thưa ngài, như vậy thì tôi trông ngài thật đã được vừa lòng, phải chăng?

— Quả có thế, vì thử tiền này mà mất đi thì khiến cho tôi xác động không biết dường nào, nhưng tôi đã chắc rằng Chúa Trời phù hộ cho cái chính lý, không lẽ để cho kẻ nào làm lạc mất tiền này, là tiền dùng mà giúp cho chính-lý được toàn thắng vậy.

Môn-cơ nói:

— Tôi chịu rằng từ cách cử chỉ cho chí ngôn ngữ của ngài, đều kỳ dị. Thưa ngài hồi nẫy ngài nói rằng không muốn đổ cái trách-nhiệm công cuộc này cho tôi, tôi cũng không được hiểu rõ..

— Tôi nói vậy là rất phải, bẩm tướng-công.

— Vậy mà bây giờ ngài lại nói đến chính lý với tôi. Cái tiếng chính lý đó là nghĩa thế nào, thưa ngài?

A-tô nhìn *Môn-cơ* bằng một cái nhìn sâu sắc, dường như thách kẻ minh nhìn trong trí đang nghĩ những gì mà giấu nổi. Rồi bỗ mũ ra mà cất tiếng nói, giọng nói rất trầm trọng; còn *Môn cơ* thì để một tay lên mặt, cái bàn tay dài và xương xẩu lấy che cả bộ râu cằm và bộ râu mép của *Môn-cơ*, cặp mắt thì ngơ ngác và rầu rầu nhìn vào trong hầm sâu thăm thẳm, tối om om

Tâm với tri

La-phe bỏ tiền chạy rằng:

— Bẩm tướng công, ngài là một người *Anh* cao quí, ngài là một người lương thiện, ngài nói với một người *Pháp* cũng cao quí, với một kẻ quảng tâm. Tiền của dụng trong hai thùng rượu này đây, tôi nói với ngài là tiền của tôi, đó là tôi lầm; đó là tôi nói đối thì nhất trong cuộc đời tôi vậy, thật ra lời nói dối đó chỉ là lời nói đối tạm thời trong giây lát. Vàng này thật là vàng của vua *Sắc lê* đệ-nhì, phải bợt xứ thu hương, phải đuổi ra khỏi nơi lãi điện của mình, bỏ cả cha, mất ngôi báu, thiếu thốn đủ mọi đường, thiếu cả đến cái hạnh phúc rầu buồn rầu được qui xuống mà tôn tiềm đã có khắc chữ: «*Vua Sắc lê đệ-nhất yên giấc tại đây.*» Cả bàn tay những kẻ sát quân chỉ với có mấy chữ làm thương lấy đó, những chữ lấy công. là công gợi tiếm thì bất công đại thiên.

Môn-cơ hơi tái mặt, sẽ rằng mình không ai trông thấy, làm cho rằn da mặt, sửa bộ râu mép hoa râm. *A-tô* lại nói:

— Tôi đã, tôi là bá tước *La phe*, chỉ còn một mình tôi là kẻ trung thành sau rốt của đấng thâm-quân bị phế bỏ, ôi đã tỉnh nguyện sang tìm người ở liện đang cầm lỏng vận mệnh đức nhân chủ bên nước *Anh-cát-lợi* này; tôi đã sang đây, tôi đã đến trước ít người ấy, tôi đã vượt trần, trên tay không cầm khí giới mà nói với người ấy rằng: Bẩm tướng-công, đây là cái tài sản cuối cùng của một dòng hoàng. Chúa Trời sinh ra làm chủ cho ngài, cứ lấy nói giống mà suy thì là vua của ngài; cái cuộc đời và cái hậu nhất của ông hoàng ấy đến ở tay ngài cả. Xin ngài hãy dùng tiền này mà làm cho *Anh-cát-lợi* khoẻ mạnh, tôi đau phiền nội loạn, nghĩa là xin ngài giúp cho vua *Sắc-lê* đệ-nhì, hoặc không giúp nữa thì cũng để mặc nhà vua. Ngài là chủ, ngài là vua, chỉ vì vua có thế lực to vì nhiều khi sự ngẫu nhiên làm đổ nát cả công cuộc của thời gian và của Chúa Trời. Bẩm tướng-công, nay chỉ có một mình tôi với tướng-công vì nếu tướng-công thấy có tôi giúp sức mà lo ngại, nếu tôi có làm thêm nặng nhọc cho tướng-công, thì tướng-công có khi giới trong tay, và ngay đây đã có một cái mồ đào sẵn; nhược bằng tướng-công có nhiệt thành trong cái chủ nghĩa của tướng công nếu bề ngoài tướng-công là người thế nào mà tướng-công thật là người như thế, nếu trong những công cuộc làm mà tướng-công lại vẫng theo trí tướng-công, trí tướng công lại vẫng theo lòng tướng công, thì đây thật là cái cách làm cho bọn hoài cơ đỡ cẩu kẻ thù tướng-công là *Sắc-lê Sí-tu-ải-Tarông* công lại tự giết ngay người đứng trước mặt tướng-công này, vì người này không mang được của cải của vua *Sắc-lê* đệ-nhất ký thác cho mình về, thì không khi nào lại đám trông thấy mặt con vua ấy là người sai mình sang đây nữa. Tướng-công cứ giữ lấy vàng này mà giúp thêm cho sự bình đao nội loạn. Than ôi! Đó là cái điều bổ buộc của ông hoàng cùng khốn ấy, không thể nào phá nổi. Nhà vua phải đói khi không thể đánh phải sát sinh vì hết thảy đều cướp lại, hết thảy đều xua đuổi, đều hiềm thù nhà vua, vậy mà nhà vua đã đem ngọc lên cho Chúa Trời ban, muốn cho không như bần đến mấu mà nhà mình thì nhà vua cần phải lại trèo được lên ngôi báu, hay phải lại được chết ở trên mặt đất thiêng liêng của tổ phụ. Bẩm tướng-công, ngài đã nghe tôi nói. Vì thử với người khác chớ không phải với một bậc tướng danh như tướng-công đây, thì tôi đã nói rằng: Bẩm tướng-công, tướng-công nay nghèo, nhà vua đang tướng công một triệu bạc nay để tướng-công giáp cho nhà vua một việc rất lớn lao; xin tướng công hãy nhận lấy, mà phò tá vua *Sắc-lê* đệ nhất, tôi dám chắc rằng Chúa Trời sẽ thấy tiếng tiếng chúng ta, không thấy chúng ta, có đọc được trong lòng chúng ta là nơi kín đáo mật phẩm rằng không thể nào soi thấu, tôi dám chắc rằng Chúa Trời sẽ cho tướng-công biết một cái chết sung-sướng, rồi lại ban cho tướng-công một cuộc đời thiện niên cực lạc. Nhưng đối với quan nguyên-súy *Môn-cơ* là bậc trù-danh, tôi dám nghĩ đã lượng được cái phẩm giá cao qui, thì tôi xin thưa rằng: Bẩm tướng-công, nếu một mình tướng-công chỉ vì muốn đều hay cho nước lợi cho công-lý mà đem thân ra chống đỡ cho vua; thì trong lịch-sử các dân tộc và các bậc đế vương, tướng-công sẽ một ngôi vị thật là rực rỡ, một cái vinh quang muôn thuở không bao giờ phai lạt. Nhiều kẻ khác đã là những quân cường bạo, những kẻ tiếm quốc được về vang. Tướng-công đây, tướng-công chỉ đánh lấy một người có đạo đức nhất, tướng thiện nhất, có tư cách cao qui nhất mà thôi; tướng-công đã cầm cái mũ triện thiên-trên tay, tướng-công không đội lên đầu tướng-công, tướng công lại đi trả lên trán người có quyền được đội. Tướng công ơi, tướng-công hãy làm như vậy, tướng-công sẽ để lại cho hận thế một cái tên rực rỡ không biết chừng nào, trên nhân-thế không có kẻ nào được đội.

(*Còn nữa*).

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis Phố Mới), Hanoi
MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chấn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Quí-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2045 MẬU-THỊNH kính cáo.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không đỡi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ nay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
ED. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

VỚI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khí quản mà đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã không chữa chút nào cả, này hỡi những người phải đau khí quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã báo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tôn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt hao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào, sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, tất thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá một chai là . . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU
Một lít. . . . . 12 f. 00
Độ từ 1$60 đến 2$60 (tùy theo giá bạc kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh sao rất thần-hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. . . . . . 4 f. 45
Độ 0$70 đến 0$80
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Độ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ . . . . 11 f. 50
Độ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA
Thuốc (máu-bò bổ huyết)
Một lọ . . . . [illegible]
Độ 1$80 đến [illegible]

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào-chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Con ngựa nào trước đã được giải rồi thì cứ mỗi 100 bạc giải phải thêm 2 cân nữa.

Giải nhất 150 p.
Giải nhì 30 p.

Nếu có 5 ngựa chạy thì giải ba được lấy tiền đăng về

Tiền đăng là 7 p. Hễ không thi nữa thì được lấy ra 3 p.

Giải thưởng của quan Toàn-quyền

Chạy không nhảy chổi 2.200 thước.
Giải nhất 160 p.
Giải nhì 40 p.

Nếu có 5 ngựa chạy thì giải ba được lấy tiền đăng về

Phàm các ngựa Annam ít ra cũng bốn tuổi thì được thi. Ngựa phải tùy theo tuổi mà đeo thêm quả cân. Cứ 100 đồng giải đã được là phải thêm 2 kilog.

Tiền đăng là 8 p. Tiền không thi mà lấy về là 3 p.

GIẢI NA-MAO

Chạy nhảy chổi 1.800 thước.
Giải nhất 100 p.
Giải nhì 20 p.

Nếu có 5 ngựa thi thì giải ba được lấy tiền entrée về.

Phàm các ngựa Annam từ 4 tuổi trở lên là được thi. Ngựa phải tùy theo tuổi mà đeo thêm quả cân. Cứ mỗi trăm đồng giải đã được là phải thêm 2 kilog.

Tiền đăng là 5 p. Tiền không thi mà lấy ra là 2 p.

GIẢI OMNIUM

Chạy không nhảy chổi 1.600 thước. Phàm giống ngựa nào mà sinh trưởng tại thuộc-địa thì được dự thi. Cứ mỗi trăm bạc đã được giải thì lại phải đeo thêm một kilog và cứ mỗi centimètre trên 1 m. 26 thì phải đeo thêm 1 kilog.

Giải nhất 125 p.
Giải nhì 25 p.

Nếu có 5 ngựa chạy thì giải ba được lấy tiền đăng về

Tiền đăng là 6 p. Tiền không thi mà lấy ra là 2 p.

Giải thi nào mà hội xét ra không vui thì sẽ bỏ đi.

Phàm ngựa cao từ 1 m. 26 trở xuống thì coi như là ngựa Annam.

Giấy tình nguyện thi, nhận cho đến ngày 11 Juillet hồi 16 giờ.

Giấy forfaits (đã đăng lại không thi) thì nhận cho đến ngày 13 Juillet hồi 17 giờ.

Các giấy đều phải gửi đến nhà ông thư ký của hội ở đường Doudart de Lagrée số 42.

BÁN NHÀ

Bán một cái nhà ở Đồ-sơn, có đủ cả các đồ dùng như là giường ghế, tủ, cốc, bát đĩa, vân vân.

Hỏi tại bản-quán.

3285

Tòa Thượng-thẩm. — Sáng hôm nay tòa Thượng-thẩm xử việc sau này:

Ăn cắp bút chì. — Tên Bùi-huy-Phú là tùy phái ở phủ Toàn-quyền một hôm đến nhà in Extrême Orient lấy cuốn quan báo, Trong khi đứng đợi đến chỗ ô bày những bút chì xem hết cái nọ đến cái kia, rồi thó ngay một chiếc bỏ túi, ngờ đâu những người bán hàng bắt được. Tòa án Trừng-trị Hanoi phạt tên Phú 4 tháng tù về tội ăn cắp. Tòa Thượng-thẩm giảm tội cho tên ấy xuống 1 tháng án treo.

Ăn cắp sơn. — Tên Trần-đình-Bính tức cai Bính, làm công cho công ty dầu hỏa một đêm thông đồng với tên Trần-văn-Ún tức Nhượng và tên Triệu-văn-Hợp cũng làm ở đấy cạy của kho ăn cắp một ít thùng sơn cho phu tải đi để bán lấy tiền chia nhau. Tòa án Trừng-trị phạt tên Bính và tên Nhượng mỗi tên 3 năm tù và tên Hợp 1 năm tù về tội ăn cắp. Tòa Thượng-thẩm giảm tội tên Bính và tên Nhượng mỗi tên xuống 2 năm và tên Hợp xuống 6 tháng tù.

BÁN SÚNG

Bán một khẩu súng bắn chim. Hai nòng hiệu « Hammerss » đạn số 12. Còn mới nguyên.

Hỏi tại bản-quán.

3286

Xuýt bị hại ô-tô. — Chiều 24 vừa rồi, hồi 4 giờ ruỡi một người con gái Tây là cô Suzaanne Crotta đi xe đạp ở đường bờ sông chỗ rẽ ra phố Balny thì gặp một cái xe ô-tô đi lại. Cô này bị ngã lăn xuống gầm xe mà may không việc gì cả là vì người cầm lái mau tay hãm kịp. Cái xe đạp thì gãy hết, còn người chỉ xây xát xoàng thôi.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Tự tử. — Chiều chủ nhật hồi 7 giờ ở phố Khách số 49 có một người đàn bà tên là Ng-thị-Duyên 27 tuổi vì cãi nhau với một người nhà thế nào mà từ trên gác từng thứ tư nhảy xuống đất chết ngay lập tức. Sở Cẩm đến khám biên xong đã cho khiêng vào nhà xác.

Thảm trạng. — Ở đường Bờ sông có một cái xác chừng 20 tuổi là xác một người con trai quán Nam-định tên là Phạm-v-Quí.

HÀ-ĐÔNG

Trường Thư-ký thi tốt nghiệp. — Hôm 26 Juin học-trò trường Thư-ký lớp thứ ba đã bắt đầu thi tốt nghiệp. Lớp này quan Công-sứ và quan Tổng-đốc định kén những học trò tốt nghiệp để về làng làm hộ-lại (officier de l'Etat civil) mà hộ-luật thì mới thi hành ở Hoài-đức và Đan-phượng, nên khi kén học trò vào học chỉ chọn ở trong hạt ấy, hiện đã học được 5 tháng, số học trò ứng thi là 74 người. Hội-đồng sát hạch là:

Chủ tọa: quan Thương-tá Nguyễn-tất-Tế; Hội-viên: MM, Thanh ngọc-Duyện, thú-y y phó; Lê văn-Biền, Tham tá; Vũ-Cẩn, Bùi-Trạc, Ng-v-Thiệu, Ng-xuân-Đình, Đặng-v-Côn, Hậu-tuyển tri huyện ở phòng Cải-lương. Dương-đức-Hiệp, Thông-sự tòa-Sứ; Vũ-đình-Long, Giáo học trường Pháp-việt, Ng-trinh-Cát, Trợ-tá Phú-xuyên, Ng-mai-Như. Trợ tá Mỹ-đức.

Sáng hôm qua đã bắt đầu thi viết đầu bài hộ luật là:

« Thầy được Hương-hội cử làm « hộ lại.

« Thầy họp dân làng tại đình để « diễn thuyết

« Thầy nói cho dân làng biết sổ hộ « tịch là gì tại làm sao phải đặt ra « hộ-tịch, và những người nào có « nghĩa-vụ phải khai các việc sinh tử, « giá thú. Thầy nên nói rõ binh phạt « những người khai gian, hoặc phải « khai mà không đi khai.

« Thầy dự thảo bài diễn thuyết ấy ».

Thi viết có 4 bài là: hộ luật, 1 bài biên bản của Hương-hội, sổ chi thu toán pháp (1 bài tính đố và mẫu kẻ sổ).

Thi viết xong sẽ thi vấn đáp thì có những khoa này:

Hộ luật, sổ chi thu, cách cai-trị ở Đông pháp và ở Bắc-kỳ, địa-dư, tính đố vệ-sinh và thú-y

Thi độ 5, 6 hôm sẽ xong.

NAM-ĐỊNH

Rước Sáng-tí. — Trước hồi 4 giờ chiều hôm chủ-nhật 25 Juin, người bên Giáo, bên Lương, hoặc đi lễ hay đi xem đã kéo đến Nhà thờ đông nghìn nghịt.

Nhà thờ bữa ấy có kết hoa, treo đèn và chăng các thức vải mùi, coi rất ngoạn mục

Đúng 5 giờ ruỡi thì bắt đầu rước, đi qua phố Khách dưới, phố Cửa-đông, phố hàng Thiếc rồi về Nhà-thờ. Các phố rước qua đều có làm trạm, chăng vải xanh đỏ trắng vàng cùng là bày bái-vọng, nom rất ny-nghi. Đến các trạm to các cỗ có dừng lại vài ba phát để làm lễ. Có cả quí quan và các quí phu-nhân cũng dự lễ, 6 giờ hơn thì đám rước về đến nhà thờ.

Chín giờ tối lại có rước đèn, rước đi qua phố nào pháo đốt liên thanh, tiếng hò reo vui vẻ.

Ai xử nhọ? — Trong kỳ báo T.B. T.V. ra ngày 14 Juin có nói một thầy ký làm việc ở một nhà máy kia xử nhọ với một chị em trong xóm hồng-lâu.

Nhiều người xem báo có ý ngờ cho trong các thầy làm việc ở nhà máy chai, vì chỉ còn nhà máy ấy cùng một nhà máy lớn nữa là không nói đến.

Vậy tưởng nên nói lại để các độc-giả biết rằng các thầy làm việc tại nhà máy chai không can thiệp gì đến việc xử nhọ ấy cả.

Vậy thì chỉ có người nào xử nhọ là người ấy mới nhọ mà thôi.

M. lai cảo

HƯNG-YÊN

Phát phần thưởng. — Hồi 3 giờ chiều hôm 11 Juin vừa rồi, trường phủ Khoái châu thuộc tỉnh Hưng-yên có làm lễ phát phần thưởng cho các học sinh tại đền đức Thánh Trần (tà lớp Dự-bị). Trước đấy nửa tháng, các ông giáo-sư có đứng lên đi quyên tiền để tổ chức việc phát phần thưởng. Quan nha và các nhà phú thương bản hạt nhiều ngài cũng đem lòng giúp cho, nên cuộc vui mới được hoàn hảo.

Ngoài sông đền và cửa đền có kết lá treo cờ trang hoàng thực là rực rỡ uy-nghi. Trong đền lại trần thiết một cách rất long trọng. Có thuê cả phường nhạc Tây đến trợ lễ

Trước khi phát phần thưởng, ông chưởng giáo có đứng lên đọc một bài diễn văn, tiếc rằng dài quá, không đăng được.

Đọc xong, cả tọa đều vỗ tay. Quan trợ-tá Nguyễn-qui Viên đứng lên ứng khẩu nói vài lời về việc học và cảm ơn các thầy giáo. Rồi đến ông giáo Nguyễn-đình Viện gọi tên các học-trò được thưởng, ông Đỗ-da-Cấp đưa sách

Phủ Khoái-châu mới có lễ phát phần thưởng này là lần thứ nhất, cho nên mọi người đều nô nức đến xem rất đông. Các quan các ông các bà, dự lễ cũng đông duy có quan phủ sở tại bị yếu nên vắng mặt

Cờ bay phấp phới, tiếng âm nhạc réo rắt, tiếng pháo nổ lách tách lẫn với sự náo nhiệt của bao nhiêu người, trông thực là một cái quang cảnh rất vui vẻ rực rỡ.

Phần thưởng tuy chẳng được to tát như các trường khác, nhưng học-trò xem ra đều có vẻ vui mừng hớn hở, và cũng đủ khuyến-khích về sự học cho các con em hằng ngày đã hết sức học-hành.

Vui thay cái ngày hôm ấy! Nhờ có mấy ông giáo mới bổ về là người rất nhiệt thành dạy dỗ con em, nên sự học thật đã tiến bộ hơn trước nhiều. Các ông chẳng nài khó nhọc mà đi quyên tiền để lập nên cuộc phần thưởng này, thật cũng là hết lòng với chức vụ. Mong rằng các cậu học-sinh sẽ hết sức giùi mài học tập để khỏi phụ tấm lòng mong mỏi của các ông giáo đối với các cậu vậy.

Nguyễn huy-Quán

PHỦ-LÝ

Già chẳng thương. — Phiên chợ Bầu hôm 22 Juin, có một bà lão ra chợ đổi hào lấy bạc đồng có đổi cho một người đàn bà lạ mặt ba đồng bạc người đàn bà ấy đổi cho xong còn gói ghém hộ tử tế.

Đến lúc bà lão về nhà giở ra toàn hoa viên giả, mới biết lúc gói hộ ấy, là ý kẻ gian đánh lận đi rồi. Ấy đấy bà con đổi tiền nên phải cẩn thận.

Mất cắp. — Cùng phiên chợ ấy có người chạy ở ngoài chợ vào làng Bầu trình với lý-lý rằng bị kẻ cắp lấy mất một cái ví da trong đựng thẻ tùy thân, 2 đồng bạc và một cái nhẫn. Chẳng hay xét hỏi ra sao?

Trông gà hóa quốc. — Ở xóm làng xã Chện-cầu, có một nhà đương đêm hôm 20 Juin bỗ hoán mất bò, chạy ra vườn thấy một cái bóng đen lù lù, liền xông lại đánh, ai ngờ không phải trộm mà lại chính là bò, bò bị đòn đau lồng ra, người đem đèn đuốc ngược xuôi, mãi mới tìm thấy liền đong về nhà. Rồi thay cho thân con bò, bỗng không phải một trận đòn to, bao giờ lại khỏe mà cày ruộng, không thì ông chủ bán cho lò.

Chuột tha lợn. — Ở xóm Đò đọc có một nhà mất ba con lợn con, mấy hôm sau nhân đào hang chuột gần nhà, thì thấy ba con lợn con hoặc lòi ruột, hoặc mất mắt, chết quay ra đấy, còn chú chuột thì đi đâu vắng.... chửa hay to nhỏ chừng nào?

(Xem trang thứ tư)

BÁ CÁO VIỆC RIÊNG

Bản quán mở ra mục này, để đăng những lời bá-cáo về việc riêng, giá đăng báo thì tùy việc, đã có thể-lệ. Phàm những việc đăng ở mục này, ai ký tên, người ấy nhận trách-nhiệm, chớ bản quán không biết thực hư thế nào cả.

Tôi xin có lời kính-cáo các ngài được biết rằng: trong báo *Hữu Thanh* số 22 ngày 15 Juin 1922 đăng tên tôi là phó-chủ-nhiệm Ích-hữu-thư-xã, tôi không bao giờ nhận chức ấy và không chịu trách nhiệm gì về công việc ấy cả.

Hanoi, le 26 Juin 1922.
HÀ-ĐỨC-PHONG.

3287

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM

舖金寶南

BIJOUTERIE - ORFÈVRERIE

NAM-BẢO

Hanoi - 16, Rue de la soie, 16 - Hanoi

CHẾ-TẠO: — Vòng, xuyến, hạt, nhẫn, giây đeo đồng hồ, giây truyền, đầu gậy, sản 6, tôi-hạc, vỹ thuốc lá, hộp thuốc lào, vỏ điểm, v. v... bằng vàng đúng tuổi đúng cân vì toàn bạc nén. Có nhiều thợ khéo đủ làm hàng tầu các quí khách đặt lối-riêng.

BÁN: — Vàng diệp Vĩnh thịnh-long, mặt đá thực (đủ các mùi), ngọc-thạch, giây đeo thẻ ngà, giây kim-khánh giây kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v. v.

Buôn bán nhẫn nhặn, sốt lấy sự tín cẩn làm gốc. 2043

NHÀ-ĐẺ MỚI

70, Phố Hàng-Đồng, Hanoi

Nhà Đẻ quan Docteur PAUCOT có 10 buồng, sạch sẽ, tinh mạc, đèn máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước nóng, cải và có tã, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tôi ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai băng huyết, tiền sản, huyết bạch, hiếm hoi, muốn chữa để vào chữa cũng được (nằm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng 10 ngày. 6$00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10.00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00

Ra vào tự do

2557

ĐỨC-LONG

Số nhà 90, phố Mã-mây Hanoi (Tonkin)

Hiệu tôi có bán đủ các thứ bao, bao gai, bao coi, đay, gai tây, dây đay ta, cùng các thứ dầu ta, các thứ hạt làm dầu, các thứ khô dầu để nuôi các vật và bón cây, bón ruộng, cùng là đủ các đồ sắt làm xe và cuốc, mẻng, búa, rìu và các thứ sơn-tây, các thứ danh, vân vân.

Xin quí-khách chiếu cố cho, hiệu tôi xin tính giá phải chăng không dám ăn lãi nhiều.

ĐỨC-LONG-HIỆU
2000 cáo-bạch.

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài duyệt-báo biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt-quí ông nào mua thì gửi tiền cho, bổ không có tiền gửi theo giấy mua thì bản quán không trả lời. Mua báo thì tính 10 [illegible] tháng [illegible]

Trợ-Thiện-đường

Phố Hàng Lọng, số 30
Phòng giấy ở Hàng Phèn, số 29
(Rue du Vieux Marché)
Hanoi

Bản-hiệu mới xin được phép chuyên-trị, về việc hiếu hỷ có đủ các thứ đồ và các thứ âm nhạc cho thuê. Lại có cả một bọn tuồng để đi phá quan, trị huyệt, bắt hộ đưa linh và một bọn kèn tây thổi việc hỷ thì rất là vui vẻ, mà tuồi về việc hiếu thì rất là buồn rầu.

Tính giá rất rẻ. Các ngài ở xa muốn thuê bản-hiệu cũng xin nhận. 2063

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SÁN NHIÊN 棨

Tối thứ ba:

HOÀNG-LONG ỨNG MỘNG

Sự tích nhiều đoạn kỳ khôi, nhân duyên lắm đường rắc rối. Lắm đoạn than vãn não nùng, nhiều chỗ khôi-hài nực cười.

Tối thứ tư:

Á-NHÂN KHAI KHẨU
(Người câm mà nói được)

Là một tấn tuồng rất có giá-trị. Thương tâm nhất chỗ anh chàng câm tình nguyện chịu chết thay cho Hoàng-tử, khiến người xem ai cũng phải rỏ nước mắt.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 28 đến thứ ba 4 Juillet 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chóp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chóp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
Các việc lớn trong thế giới

Rất hay! Rất lạ!
QUANG-MINH HOÀNG-HẬU
REINE LUMIÈRE
Thiên thứ nhất
Nghỉ

ĐỂ CHO DON CARLOS LÊN NGÔI
HỒI THỨ I, II và III
(Còn nữa)

Từ 1er Avril giờ đi
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

NHÀ BA MÙI

Số giây nói 212

Nhà ba mùi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng răng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thức xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Ba Mùi, ở phố hàng Lọng, số 46, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch
213 Quản-lý, M. TẠ-DUY-MIỄN

MỚI IN LẠI

SÁCH QUỐC-NGỮ CÓ VẼ

64 TRANG

ĐẠY TẬP ĐỌC VÀ TẬP VIẾT RẤT NHANH

Giá mỗi quyển . . . . 0$15
Tiền cước, gửi recommandé. . . 0.05
Bán tại bản-quán và các hàng sách.

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

Tổng-cục ở số 16, Phố Mã-Vỹ
Ấn-quán ở số 46, Phố Hàng Bồ } HANOI

ĐIỆN-THOẠI SỐ 167

Thưa các Ngài,

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ chúng tôi đã mua được cái nhà in ĐẠI-PHONG-DỤC-KÝ ở phố hàng Bồ, số nhà 45, kể từ ngày 4 Mai 1922 mà đi thời chúng tôi nhận nhà in ấy làm của thư-xã; chúng tôi lại mới nhận được máy in chữ in ở bên Tây gửi về nữa, thực có thể làm được hết các việc in. Vậy xin các Ngài có dùng đến việc in sách vở, thư thiếp, giấy má gì thời xin gửi thư cho Bản-xã chủ-nhiệm là:

M. TRẦN-QUANG-HUY

Directeur de la Société ÍCH-HỮU THƯ-XÃ
HANOI

Bộ Sưu Tập Báo Xưa Quán Ven Đường. Hội Viên Phạm Hồng Cung Hà Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.

VIỆC TRUNG-KỲ

BÌNH-ĐỊNH

Rước lễ Sáng tl. — Chiều ngày chủ nhật 18 Juin này buổi chiều thì các sở nhà thờ lớn đều có thiết cuộc rước Minh-thánh rất long trọng.

Tại nhà trường La-tinh làng Sông gần Qui-nhơn cũng làm trọng thể như thường năm, thiên hạ đến chứa cũng thiệt là đông.

Theo mấy năm trên thì cuộc rước nầy tuy không trọng thể mấy, cũng là có vẻ kém vui, vì trời mưa quá, đồng điền khô hạn, mùa canh giá, mà ruộng bỏ không; nên lác rước Thánh thể ra đồng, ai nấy đều thảm thi khẩn cầu, xin ơn trên dưới xuống ơn mưa ngõ đặng đượm nhuần trăm họ.

Mà năm nay thì có về vại hơn nhiều, vì ra đồng nhìn xem những chỗ lúa cấy đã bén xanh, nước non rào rẫy, khí thanh bay mặt mẻ; muôn dân thấy cất tiếng tung hô, hết lòng cảm ơn Tạo-hóa.

Thuyên chuyển. — Ông Lê-đình-Thám làm ỷ phó ở tỉnh nầy đã lâu nay đổi vào Sông-cầu, ông đã biệt Qui-nhơn mà vào nhận việc Sông cầu ngày 19 Juin nầy.

Ông Thám ở đây hơn sáu năm trời, tính luyện ái đã thấm thía, mặn nồng, mọi người mọi bực đều kính yêu, mến phục, vì ông có tánh rất ôn hòa khiêm từ vui vẻ cùng hết mọi người.

THƯƠNG-GIỚI TÂN VĂN

Ngày 27 Juin 1922

Giá hạ

Kho Nhà-nước. . . . . : 6 $ 65
Nhà Ngân-hàng : . . . . : 6 . 65

Tàu tới tàu đi

Tàu *Commissaire Pierre Cog* ở Haiphong sẽ chạy đi Thượng-hải ngày 28 Juin.

Tàu *Amiral Pontg* ở Colombo đã chạy đi Singapore ngày 16 Juin.

Tàu *André Lebon* đã chạy sang Đông-Pháp ngày 2 Juin.

Tàu *Amboise* ở Marseille đã chạy sang Đông-Pháp ngày 16 Juin.

Tàu *Amiral Latouche Tréville* ở Colombo đã chạy đi Singapore ngày 16 Juin.

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN-QUÁN

BA NGƯỜI NGỰ LÂM PHÁP-THỔ
của Ng.-văn-Vĩnh dịch, giá. $ 1.00

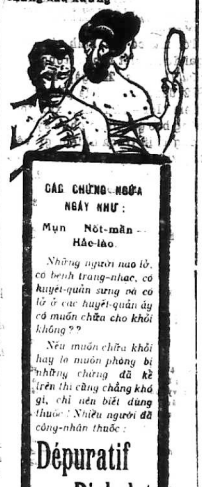
ẤY AI MỆNH NƯỚC THẾ VÀNG
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,60

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,60

Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thành là quản-lý nhà in Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.

Tiền cước gởi ngoài.

Lở
Bệnh trăng-nhạt.
Chứng đau xương

CÁC CHỨNG NGỪA NGÁY NHƯ :

Mụn Nốt-mẩn — Hắc-lào

Nếu người nào lở, có bệnh trang-nhạc, có huyết-quản sưng nổ có lở ở các huyết-quản ấy có muốn chữa cho khỏi không ??

Nếu muốn chữa khỏi hay là muốn phòng bị những chứng đã kể trên thì cũng chẳng khó gì, chỉ nên biết dùng thuốc : Nhiều người đã công-nhận thuốc :

Dépuratif Richelet

là có đủ các tính chất hóa-học chữa được các chứng ấy và có thể thay mau rất nhanh. Sự kiến-hiệu rất là chóng và mau rất thuốc ấy chữa ngay ở căn bệnh. Mẫu thì nhờ thuốc nay mà hết cần cùng các chất ẩn thiu. Những chỗ lở thì hàn lại mà không phá ra nữa.

Thuốc nay con chữa được các bệnh thấp, đau xương, ván ván.....

Bán ở các hàng bục-hợp to.

Trước khi dùng thuốc

Sau khi dùng thuốc 25 ngày khỏi

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-lãm rằng phàm những số tiền qua hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats postes); chớ dùng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem quan thư (timbres-postes) từ thứ tư 10 (0$04) trở xuống; chớ dùng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

NHÀ TẮM VỆ SINH

46, Rue du Lac, Hanoi
(Phố Bờ-hồ, số nhà 45)

XE NHÀ AI HỎNG

LỐP (Enveloppes)

Hiệu QUẢNG-HƯNG-LONG
HANOI

Mới có Enveloppes
Chambres à air — Dissolution
hiệu « A. SOLY »
đã thay vào hàng xe nhà cao-xu
Giá rẻ
Xin mua mau kẻo hết.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỌP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM
Ed. MONTÈS
Quản Bào-chế hạng nhất, Cựu-binh, phố Paul-Bert, số 84

HÓA HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC BÁO MẬT
Biên POSTEL-GARD, vị nào thử dùng mà

THUỐC SOLUTION R của Guy SOLBÉ để chữa ỷ-phiện
SOLUTION R. SOLBÉ
3 $ 50 một chai

Goutte « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Máy thứ bán-hiệu hay hơn :
Cần thứ thuốc nước dùng lọ kín để tiêm trị ở như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm-ngừa 6 $ 00, trị bịnh đương-mai
Thuốc ho-sù SIROP PECTORAL đặc-cổ, rất mới
Thuốc bạc chất người lớn dùng được thật

Thuốc lợi-tiểu MONTÈS
(nước uống) — 2 $ 00 một ve
(thuốc tiêm) — 2 $ 50 một ve

Goutte « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ SỬNG SỐ VỀ HÌNH-NHÂN VỪA-SỨC
ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-hiển, đủ-kính, thuốc-tiêm hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-kính, theo Cures và thuốc Brenure
Bán cuộn và bán bao lớn
Giảm giá về hàng lẻ

« THUỐC ĐẺRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre

HOÁN-VĂN

vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyền thần
73, Phố hàng Bông, Hanoi

MỚI VỀ XONG MẤY THỨ TRANH TAM-QUỐC RẤT ĐẸP

Mới có các thứ giá-gương một đã và giá-gương vẽ sơn vào kính lối mới.

Bản hiệu có vẽ được nhiều thứ tranh thấy mắc mà thuốc theo lối mới, trông rất đẹp ưa rất nhã. ông bà nào hoặc niên nam ở các tỉnh xa muốn mua buộn xin nói thư về, bản-hiệu sẽ tính giá bán buôn

Nay kính
Hoán-Văn hiệu
73, Phố hàng Bông Hanoi

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin nhớ ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn báo-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho báo-quán cái giấy quán báo, chứa lại thì nào thì hiện rõ rằng vào đó, và gửi theo hai hào (0$20) bằng tem công được) để chữ lên giấy quán khác

Hễ ai không gửi tiền theo thì sẽ đi nguyên như cũ hoặc phải trả công hơn.

RƯỢU
QUINQUINA CUSSAC
Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu.
BÁN TẠI
NHÀ
GUIONEAUD FRÈRES
ở Hanoi-Haiphong,
và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

Nhà Bán đồ « TÂM-THÀNH » Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY
Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

Auto-Pontelo

Công-Ty chúng tôi xin trình quí-khách biết rằng : kể từ tháng năm tháng giêng tây nầy, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành khách ở ga Yên-Lý và Phủ-Qui và Phát-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Qui có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán cần sầm sất lắm, các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đồng-hà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm lẫy, xin liệt qui khách đánh giấy thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ-Hiếu thì đánh giấy thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare ; — mà đường Vinh-Đồng-Hà thì đánh giấy thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đồng-hà gare.

2010

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các qui-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gần rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà muốn thì phải có gì chắc chắn để gửi chúng tôi làm tin, như là đồ-bảo của nhà nước (Titres de propriété), phiếu Quốc-trái, (Titres d'Emprunt Français), phiếu Đông-Pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ chúng tôi lấy lại cũng như các nhà mua hàng chịu đem gửi ; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà ấy, mà nếu đứng khi chúng tôi giữ các giấy mà ấy có phiếu nào được mở trăng tờ thì cái số ấy cần thuộc về các người có phiếu đem gửi.

Những các làng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể làm chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thì nên hỏi nơi làng ấy về hỏi tại nơi tên Công-sở.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.

2005

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán lại phố hàng Trống, số 59, ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.
Đủ các cách tiện-lợi và liên-tục theo lối ăn ở của người Âu châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán 1003

N. 118

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Mọi người nói :

— Chúng tôi đây đều là thầy-thả đi làm thuê cả, chỉ có một ông thuyền chủ buôn các vị thuốc, đem sang nước *Triều-tiên* để bán.

Vi-dũng-đại hỏi :

— Người nào là thuyền-chủ ?

Người thuyền-chủ trạc độ 5 tuần, vội-vàng xụp lạy mà kêu rằng :

— Tôi tên gọi Tần-trại-bảo, vẫn làm nghề đem hàng-hóa đi bán các nước, đã hơn 20 năm nay. Nhà tôi ở *Bắc-kinh*, hiện có giấy thông-hành của quan cấp cho, xin tướng-quân xét nghiệm.

Vi dũng-đại nói :

— Nhà-ngươi vốn là người không đi buôn bán xưa nay, hà lại không biết rằng nước *Triều-tiên* hiện đang làm phản hay sao. Có sao lại còn tới đây, chắc là có tệ-đoan chi đó.

Tần-trại-bảo nói :

— Chúng tôi nghe tin quân Phiên đã bị quân ta đánh thua, cho nên mới dám tới đây.

Vi-dũng-đại nói !

— Đem giấy thông-hành và hóa-đơn ra đưa cho ta coi.

Tần-trại-bảo vội-vàng đem giấy thông-hành và hóa-đơn để trình *Vi-dũng-đại*, *Vi-dũng-đại* xem trong hóa-đơn thì toàn là những vị thuốc xấu, đáng giá 1.200 lạng bạc, mà giấy thông hành thì đóng dấu kiểm của Nguyên-thánh-hầu *Lưu-tiệp*.

Vi-dũng-đại ngờ mà bỏi rằng :

— Sao nhà-ngươi không xin giấy thông-hành của địa-phương-quan mà lại xin của Nguyên-thánh-hầu thế này ?

Tần-trại-bảo nói :

— Chỉ vì địa-phương-quan đòi ăn lễ nhiều quá, mà tôi đây lại có một người thân-thích hầu-hạ quan Nguyên thánh-hầu, bởi vậy tôi nhờ người ấy xin giúp.

Vi-dũng-đại lắc đầu mà rằng :

— Hàng-hóa nhà-ngươi chỉ độ bơn một nghìn lạng bạc, đầu được lợi-tức, cũng chưa đủ tiền thuê thuyền và trả công các thầy-thả đây. Quả-thị nhà-ngươi là quân đo-thám của giặc, ẩu là ta hãy trói lại, để đợi lệnh quan Nguyên-soái.

Quân sĩ vâng lệnh, đến bắt trói lại, và giải cả thuyền về, để nộp *Vương-thiều-phá*. Nguyên chiếc thuyền ấy của Nguyên-thánh-hầu *Lưu-tiệp* sai đi. Số là từ khi *Vương-thiều-phá* đi khỏi rồi, *Lưu-tiệp* thấy *Nhiêu-phong-doanh* về Kinh, không có thư-tín gì của *Lưu-khuê-bích* cả, trong lòng nghi-hoặc, mới cai-người đến *Đăng-châu* để đò-la-tin-tức xem ra làm sao. Người nhà về báo *Lưu-khuê-bích* phải cầm-cố ở trong tù-xa. Khi thư của *Vương thiều-phá* gởi lại nói đã tù vẫn được trọng-dụng, vì thế *Lưu tiệp* lại càng cẩm-tức *Vương-thiều-phá* bội phần.

Có một người tâm-phúc môn-sinh nói với *Lưu-tiệp* rằng :

— *Vương-thiều-phá* tên tự là *Tùng-hoa*. Bỏ một chữ « *Tùng* » đi không kể thì còn 4 chữ « *Vương-phá-thiều-hoa* ». *Hoàng-phủ-kính* thêm vào vần số-trường về nghề kích, mà nay lấn công đồng kích. Và trong bốn mặt phương mây rồng, tôi chắc lần là *Hoàng phủ-thiều-hoa* con *Hoàng-phủ-kính* mà nay thay họ đổi tên để đầu quận đó ! Còn *Vi-dũng-đại* kia, cũng lí là *Vệ-dũng-đại* con tướng tiền-phong *Vệ hoán* mà nay thay họ đổi tên đó ! *Vương-thiều-phá* bỏ bớt chữ « *Bạch* » ở trên đầu chữ « *Hoàng* » đi thì còn chữ « *Vương* », mà *Vi-dũng-đại* bỏ bớt chữ « *thành* » ở hai bên chữ « *Vệ* » đi thì còn chữ « *Vi* » vậy. Bởi vậy tử khi đóng quân ở *Sưu-đài-sơn*, chỉ chuyên một việc chiêu-tập binh-mã và cứu vợ con *Hoàng-phủ-kính*. Bọn họ đều là kẻ thù với quốc-trượng, sau này họ thắng-thiên thì tiến thì tấn quốc-trượng sẽ bị hại.

Bấy giờ *Lưu-tiệp* mới tính-ngộ ra, trong lòng cảm tức, nghĩ thầm : *Vương-thiều-phá* đã mấy lần bảo tin thắng trận, là chỉ tự nước Phiên đầu hàng, mà cha con *Hoàng-phủ-kính* được hồi triều thì chắc hẳn phải bội thì.

Lưu-tiệp nghĩ vậy, mới viết một tờ mật-thư cho *Ô tất-khải*. Trong thư nói vua *Thành-tôn* tuổi trẻ nhu-nhược, tin dùng đàn gian-thần, như vậy thì thiên-hạ tất về *Triều-tiên*, vậy muốn theo ý trời mà xin qui-thuận *Vương-thiều-phá* kia thì có con *Hoàng phủ-kính*, mà *Vi-dũng-đại* lại là con tả *Vệ hoán*. Quan nguyên-soái (tức *Ô-tất-khải*) nên đem *Hoàng-phủ-kính* cùng *Vệ-hoán* trói tại mũi thuyền, để lên trên vọc-đầu thì bọn *Vương-thiều-phá* nghĩ tình nhà coo, tất phải đầu hàng. Nếu không chịu đầu hàng thì đem bọn *Hoàng-phủ kính* và nhà thù thì, ở trước mặt bọn *Vương-thiều-phá*, chúc *Vương-thiều-phá* phải đem lòng đất mới, đầu không tức chết thì cũng chẳng còn lòng nào mà nghĩ đến việc khác. Bấy giờ mới đánh một trận là phá tan được. Khi phá tan bọn *Vương-thiều-phá* rồi, thì sẽ cử một người tâm-phúc lên nguyên-soái, giả cách thua trận, đất quận Phiên thắng tới Kinh-thành, tôi lại mở cửa thành ra tiếp ứng giết hôn-quân đi mà cướp lấy ngôi trời. Không phải tôi dám tham cho phú-quí, chẳng qua cũng là muốn thuận theo thiên-mệnh vậy.

Lưu-tiệp viết xong bức thư, rồi thảo một chiếc thuyền lớn, sắm-sanh một nghìn bạc vị-thuốc, để giả đong làm thuyền buôn, lại tìm một người lái buôn đã làm nhiều lần tới *Triều-tiên*, đến mà dặn rằng :

— Nhà-ngươi đem chiếc thuyền này sang *Triều-tiên*. Trong khi đi đường bể, bề gặp thuyền quân Phiên thì nhà-ngươi cứ giao-chác cho chúng. Đề chúng đi trình *Ô-tất-khải*. Khi nhà-ngươi về đây, bao nhiêu tiền bán thuốc, ta thưởng cho nhà-ngươi gấp đôi. Ta lại cấp cho nhà-ngươi một tờ thông-hành này để phòng khi quan-quân có hỏi đến thì đệ trình.

Tần-trại-bảo không biết là phản-thư, tưởng thật, bèn ẩn vào, định nhân lúc đêm khuya, lẻn xuống dưới thuyền *Lưu-tiệp* mà lấy thư. Không ngờ bấy giờ quân Phiên đã tới vào *Sơ-tế-khẩu* mà lại bị *Vi-dũng-đại* bắt được.

Sau đem sự-tình về *Lưu-tiệp* thì việc bại được *Tần-trại-bảo* nhận tội *Vương-thiều-phá*, *Vương-thiều-phá* sai về sẽ giải *Tần-trại-bảo* cùng các thầy thả vào. *Vương thiều phá* hỏi, *Tần trại-bảo* lại theo những lời cung hôm trước mà nói.

Vương-thiều-phá có ý nghi-ngờ, sai về-sĩ khám mình mọi người xem có đồ cấm-vật gì không thì chẳng thấy chi cả. *Vương thiều-phá* lại sai *Hàng-hiệu* và *Xích-anh-nam* đem quân ra khám trong chiếc thuyền buôn lấy xem có gì lạ không. Hai tướng phụng mệnh xuống thuyền, khám-xét thật kỹ, nhưng cũng không có gì là cấm-vật cả, lại về bẩm với *Vương-thiều-phá*.

Vương-thiều-phá nổi giận mà quát to lên rằng :

— Hàng-hóa của nhà-người chỉ có bơn một nghìn lạng bạc, khi nào nhà-người chịu thua riêng một chiếc thuyền, lẽ thì không đủ chở cùng cho thầy-thả, lẽ-tất chỉ đang lẻn lại quân giao-chiến, có sao nhà-người lại mạo-hiểm tới đây, bởi vậy ta quyết hỏi cho người ra cho đích-thực. Và nhà-ngươi không Hán-tiếng thông-hành của địa-phương-quan, mà lại lĩnh giấy thông-hành của Nguyên-thánh-hầu, chắc là một việc khí nghi. Ta phải làm sao, nên thú-nhận thực, thì không thì ta phải trị-tội.

(Còn nữa).

Le Gérant NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Caractère Tinserlin

Imprimerie de Trung Bắc Tân Văn